

חולין דף קכ"ה

משנה

קולית מהמת⁷⁶², וקולית מהמוקדשין⁷⁶³, הנוגע בהן בין סתומים בין נקובים, טמא. קולית נבלה וקולית השרץ, הנוגע בהם סתומים טהורים, נקובים כל שהוא מטמא במגע⁷⁶⁴. מנין שאף במשא? תלמוד לומר: "הנוגע ... והנושא" את שבא לכלל מגע בא לכלל משא, לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא.

גמרא

עצמות מת מוקדשין ונבילה אופן
טומאתם
מדייקת הגמרא, משמע שרק הנוגע
נטמא ולא המאהיל. וכיצד מדובר? אם יש
כזית בשר, גם באהל יטמא? ואם אין כזית בשר, אלא שיש כזית מוח
מבפנים, הרי טומאה בוקעת ועולה ובאהל גם יטמא? אלא שאין כזית
מוח בפנים. שואלת הגמרא, אם סובר שמוח מבפנים מעלה ארוכה
מבחוץ, הרי נחשב לאבר גמור ומטמא באהל⁷⁶⁵, שכן איברים מטמאים
באהל גם פחות מכזית? אמר רב יהודה בנו של רבי חייא, זאת אומרת
מוח בפנים אינו מעלה ארוכה מבחוץ⁷⁶⁶. שואלת הגמרא, אם אין כזית,
למה מטמא במוקדשים, הרי לא שימשו נותר שאין נותר בפחות מכזית?
ועוד, קולית נבלה וקולית השרץ שניקבו מדוע מטמאים הרי אמרת
שאין שומרים מצטרפים לטומאה חמורה? עונה הגמרא, אין מזה קושיא
הרישא מדברת כשאין כזית ולכן אין מטמא באהל, והסיפא במוקדשים
ושרץ ונבלה מדברת שיש כזית, ולכן נחשב שיעור לטמא. ואומרת
הגמרא, שהמשנה תחילה חידשה שמוח מבפנים אינו מעלה ארוכה

762 דהא עצם כשעורה במת מטמא במגע ובמשא, כדכתיב 'או בעצם אדם'. רש"י.

763 במסכת פסחים (קכ:): 'הפגול והנותר מטמאין את הידים' דגורי בהו רבנן משום חשדי כהונה ועצלי כהונה, כדמפרש התם, וגזרו אף בעצמות ששימשו נותר. רש"י.

764 נבלה אין עצמותיה מטמאים, שנ' 'בנבלתה' ולא בעצמות, וכן שרץ. הלכך סתומים טהורים אף מלטמא במשא וכל שכן מגע, דאי אפשר לו ליגע. ואע"ג ששומר מכניס ומוציא טומאה, הנ"מ בדבר שאפשר ליגע בטומאה עצמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר - טמא, אבל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עצמה - אין שומר מטמא. רש"י.

765 אף על גב דליכא מוח, הואיל ובמחובר לחי - סוף המוח לבא, שהרי פעמים שהמוח כולו וחזרו, ועל ידי מוח גדל הבשר מלמעלה.

766 וכיון שאין בשר אין סופו להעלות ארוכה בחי, ולא נקרא 'אבר'. רש"י.

מבחוץ, ובמוקדשין השמיעה שכיון והעצם שימשה כזית נותר, מטמאה אפילו כשהיא סתומה ולא נגע במוח, ששימוש של נותר נחשב כנותר עצמו. שכן אמר מרי בר אבובא אמר רבי יצחק, עצמות קדשים ששימשו נותר, מטמאין את הידים, הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור. ובנבלה השמיעה שאף על גב שיש כזית, מטמאה רק אם ניקבה, אבל לא באופן שלא ניקבה.

אביי אמר, לעולם מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ, והמשנה מדברת שניסר את העצם, ששוב לא מעלה ארוכה. ולכן, כיון שאין כזית מוח, לא מטמא משום אבר. ובמוקדשין נבלה ושרץ מדובר שיש כזית, וכפי שהגמרא העמידה. וכן אמר רבי אלעזר, קולית שניסרה לארכה טמאה⁷⁶⁷, ואם לרחבה טהורה. והסימן לכך הוא דקל, שכנוטלים ממנו רצועה סביב הוא מתיבש⁷⁶⁸, ואם קולפים לארכו חי.

מאהיל נקרא 'נוגע' רבי יוחנן אמר, באמת ברישא מדובר שיש כזית, ומוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ, וכוונת המשנה 'נוגע' למאהיל. שואלת הגמרא, אם מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ, מדוע קולית נבלה וקולית השרץ שלא נקבו טהורים, הרי העצם נחשב ל'אבר'? אמר רבי בנימין בר גידל אמר רבי יוחנן, מדובר שיש בחלל העצם כזית מוח המתקשקש שהתיבש, שהוא לא מעלה ארוכה. גבי מת, אף על גב שאינו מעלה ארוכה מטמא באהל, שכן בלא חשיבות אבר יש שיעור, שטומאה בוקעת ועולה. ומוקדשים, הרי שמשו נותר. נבלה, כיון שמתקשקש ואינו מעלה ארוכה אינו נחשב לאבר, ולכן רק אם ניקבה שאפשר ליגע מטמאים משום שיעור.

טומאה רצוצה בין מגדלים נחשב כאילו הכל מלא
אמר רבי אבין ויש אומרים רבי יוסי בר אבין, אף אנו שנינו שמאהיל נקרא 'נוגע'. ששנינו במשנה באהלות, הנוגע בכחצי זית ומאהיל על חצי זית בבת אחת, או שחצי זית מאהיל עליו, טמא. אם אומרים שלמאהיל ולנוגע יש אותו שם, לכן מובן שמצטרף. אלא אם נאמר שהם שתי שמות, הרי אינם

767 ואפילו אין בה לא בשר ולא מוח: דמוח שהיה עתיד לבא מבפנים – מעלה ארוכה, וכיון דכחוותה בעלי חיים מעלה ארוכה – השתא נמי 'אבר' הוא, ולא בעי שיעור. רש"י.

768 שלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף. רש"י.

מצטרפים. ששנינו שם בסוף המשנה, זה הכלל: כל שהוא משם אחד מצטרף וטמא, משני שמות טהור? שואלת הגמרא, הרי גם אם נאמר שהם שם אחד, הרי עוד שנינו שם, אבל⁷⁶⁹ הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית, טהור. והרי כשיש להם שם אחד היה צריך להיטמא על ידי אהל? אלא אמר רבי זירא, מדובר על טומאה רצוצה בין שני מגדלים של עץ שאין ביניהן פותח טפח, אז נחשב מה שמאהיל כ'נגיעה', כיון שהלכה למשה מסיני היא שטומאה רצוצה בוקעת ונחשב כאילו כל חלל שבין שני המגדלים מלא טומאה. אך אין מכאן ראייה שבכל מקום אהל ונגיעה הם שם אחד.

ואומרת הגמרא, שהתנא שקרא לאהל 'נוגע' הוא רבי יוסי, שאמר בברייתא מלא כף רקב עפר הנמצא בארון מרקובביתו של מת, מטמא במגע ובמשא ובאהל, והשיעור מהלכה למשה מסיני. שואלת הגמרא, מובן שמטמא במשא ובאהל שכן נושא או מאהיל על כל השיעור. אבל כשנוגע הרי לא נגע בשיעור אחד מחובר, והנוגע בצד זה לא נגע בצד זה? אלא נשמע מזה ש'נוגע' הכונה למאהיל! שואלת הגמרא, והרי רבי יוסי אמר 'נוגע' ו'מאהיל'? אמר אביי, המאהיל באופן שאין טפח בין ידו לטומאה, נקרא 'נגיעה'. למעלה מטפח, נחשב כאהל. רבא אמר, אהל אפילו למעלה מטפח יש לו שם של נגיעה. והאופן שיש רק טומאה אהל, זה כשאינו מאהיל עצמו על הדבר, אלא שיש אהל על הטומאה שממשיכה את הטומאה עליו.

מִטָּה סְרוּגָה
שְׁפָרְסָה מַעַל מִתּ

אמר רבא, מצינו שאפילו למעלה מטפח רבי יוסי קרא לאהל 'נגיעה', שאמר בברייתא, חבלי מטה המסורגים כמין קליעה, וכן סריגי חלונות, אם נתנם בין הקורות, חוצצים בין הבית לעלייה שלא להכניס טומאה לצד שני לעליה. ואף על פי שנקובים, הרי אין בנקבים פותח טפח⁷⁷⁰. פרסם על פני המת באויר אינם נעשים כתקרה להחשיב את הכל כסתום, לפיכך הנוגע כנגד הנקב טמא שאהיל על המת. שלא כנגד הנקב טהור, שהחבלים אינם מקבלין טומאה. וכיצד

769 עמוד ב'.

770 וכל נקב העשוי לאויר – שיעורו כמלא אגרוף, וכל נקב שבין בית לבית או בין בית לעליה – שיעורו בפותח טפח, ואף הנוגע כנגד הנקב טהור. רש"י.

מדובר? אם שוטחן על המת שאין בהן ולמת טפח, מדוע שלא כנגד הנקב
טהור הרי מת בכסותו מטמא? אלא למעלה מטפח, והברייתא קראה לזה
'נוגע'. אמר אביי, לעולם למטה מטפח, ואין זה נקרא 'מת בכסותו הוא',
כיון שאינו מתבטל למת להיות כסותו של מת. שואלת הגמרא, ושיהיה
כטומאה טמונה שאין לה חלל טפח, שהיא בוקעת ועולה עד לרקיע?
עונה הגמרא שרבי יוסי סובר שטומאה טמונה אינה בוקעת.

טומאה טמונה אינה בוקעת ומביאה הגמרא, שמצינו שטומאה טמונה
אינה בוקעת. ששנינו במשנה באהלות,
תיבת מגדל של עץ, שיש בה בחלל פותח טפח אינה טומאה טמונה, ואין
בחור פתח טפח, אם יש טומאה בתוכה הבית טמא. ואם טומאה בבית,
מה שבתוכה טהור הואיל ואין ביציאתה פותח טפח. מפני שדרך טומאה
לצאת ואין דרך טומאה ליכנס, והרי אין סופו להכניס לה מת. ורבי
יוסי מטהר, מפני שיכול הוא להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה.
ושנינו בסיפא, העמידה בפתח וכולה בבית אלא שפתחה לחוץ, טומאה
בתוכה הבית טהור שיש פותח תפח ואין יציאתה לפנים. טומאה בבית,
מה שבתוכה טהור. ולכארה על מה טיהר רבי יוסי. אם על הסיפא, הרי
גם תנא קמא מטהר? אלא שאמר תנא קמא 'טומאה בתוכה הבית טמא',
משום שני טעמים א. משום דדרך טומאה לצאת ב. משום שטומאה
טמונה בוקעת. ואמר רבי יוסי, אין לומר שהבית יהיה טמא משום שדרך
טומאה לצאת, כיון שיכול להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה. ואין
לומר משום 'טומאה טמונה בוקעת', כיון שלשיטתו טומאה טמונה אינה
בוקעת.